

Dr. Bánky Tamás¹: „Magyarországon, az Európai Unió tagállamában az építési minőséggel kapcsolatos aktuális feladatok”²

Egy közismert, bölcs közmondás szerint: „*Minden kezdet nehéz.*”

Nos, ehhez hozzá szeretném tenni:

*minden folytatás még nehezebb,
és a mindennapokban való helytállás jelenti a legnagyobb kihívást!*

Feltehetjük a kérdést, mit tesz? Mi a teendője egy országnak, ha történelmében új szakaszhoz közeledik?

Okosan és helyesen teszi, ha idejekorán elemzi helyzetét, adottságait, lehetőségeit. Stratégiát készít, nemcsak politikai, hanem jogi, társadalmi és gazdasági téren egyaránt, és **felkészül.**

Az építőiparra fókuszálva megállapíthatjuk, hogy az elmúlt 13 évben folyamatosan készültünk a ma már egyetlen egy napi közelségbe került, európai uniós csatlakozásunkkal együtt járó, előttünk álló újra, a változások fogadására.

S ha felkészültünk? Akkor ez a nap, egy 24 órás intervalluma lesz életünknek, és nem lesz ugrás a sötétbe. Egy új szakasz kezdődik ugyan május 1-jén, de nem váratlanul új.

Nem túlzás az az állítás, hogy az építőipar nemzetgazdasági súlyánál fogva egy egész ország gazdasága szenved, ha az építőiparban pangás vagy visszaesés van. Egy ország egész gazdasága élénk szintet mutat, ha az építőipar prosperál. És itt bizony nyíltan fel kell tennünk a kérdést: vajon a mai kormányzati adminisztrációban és ügyvitelben elismert-e az építésügy ennek megfelelően?

A beruházások élénkülése, tudjuk, egyenes összefüggésben van a tervezés és a kivitelezés határmezsgyéjén lévő termék-forgalmazással.

És itt időzzünk el.

Mire és hogyan készült az ország, mit vártunk az építési minőség egyik legérzékenyebb területén, a termékek forgalmazása területén?

- A kereskedelmi korlátok minimalizálását, pontosabban a szabad-kereskedelem érdekében a belső határok megnyitását;
- A vámterhek nélkül olcsóbbá váló termékek kereskedelmének élénkülését, a választék jelentős bővülését;
- A kereslet-kínálat piaci szabályozó szerepén belül az „ár és a minőség” kölcsönhatásának felszínre jutását, és domináns elemmé válását;
- A fogyasztó, a vevő elégedettségének elnyerése érdekében a forgalmazói megbízhatóság és a piaci kultúra minőségi javulását;
- A jogi környezet harmonizációja, valamint egységessé válásával együtt járó stabilizálódás eredményeképpen a termékek műszaki színvonalának emelkedését.

Közismert, hogy az esélyegyenlőség és a piaci verseny tisztaságának záloga a korrekt, **világos jogszabályi háttér.**

¹ ÉMI Kht. tudományos igazgató

² Előadás az ÉVOSZ XIX. Közgyűlésén; 2004. április 30, Budapest

Ebben a viszonylatban az építési szakterület jól áll. Már a kilencvenes évek második felében törvénybe iktatták a vonatkozó európai előírásokat, amely egyúttal biztosította az európai szellem beépülését a magyar jogszabályi környezetbe.

Az építési törvényt és a megfelelő kormányrendeletet, az „Országos Településrendezési és Építési Követelmények”-et követve nagy előrelépést jelentett az elmúlt évben hatályba lépett együttes miniszteri rendelet, a **3/2003. (I. 25.) BM-GKM-KvVM** rendelet.

Ez a jogszabály az építési célú termékek forgalmazásával és felhasználásával foglalkozik, mégpedig eurokonform módon. Az „eurokonform” minősítés alatt azt kell érteni, hogy a rendelet – meglévő, apró pontatlanságai ellenére - harmonikusan illeszkedik mind a magyar, mind az európai jogrendbe, azok elvi és gyakorlati kritériumrendszerébe.

Fő szabályként említhető, hogy építési célra anyagot, szerkezetet forgalomba hozni vagy beépíteni csak **megfelelőség-igazolással** lehet. (Megjegyzést érdemel, hogy a forgalmazás alatt az építési folyamat teljes spektrumát kell érteni, a tervezéstől a kivitelezésig.)

A megfelelőség-igazolásnak jól definiált rend szerint kell történnie. Az eljárás alapjául ún. **műszaki specifikációk** szolgálnak. Azaz, egy építési terméket már betervezni is csak akkor szabad, ha arra egy jóváhagyó szerv által kibocsátott műszaki specifikáció van.

Melyek ezek a műszaki specifikációk?

- A nemzeti szabványok, ezen belül a honosított, harmonizált európai szabványok (MSZ EN-ek);
- az európai műszaki engedélyek (ETA-k); és
- a hazai építőipari műszaki engedélyek (ÉME-k).

A **megfelelőség-igazolás**nak különböző **módozatai** lehetnek. A szabványokban, illetve műszaki engedélyekben minden esetben található olyan önálló előírás, amely az adott termékre vonatkozó megfelelőség-igazolási módozatra utal.

Az elvi megfontolásokat és részleteket itt mellőzve, elegendő annyit kiemelni: a módozatok meghatározásánál az a rendező elv érvényesül, hogy egy adott termék milyen jellegű, és milyen szerepet játszik egy adott építménybe beépítve, annak biztonsága, stabilitása, használata, különösen az élet- és környezetvédelem, valamint a tűzbiztonság szempontjából.

A „megfelelőség-igazolás” folyamatának általában két szereplője van:

- az egyik a szállító, (amely lehet a gyártó, a forgalmazó, a termékszolgáltató), illetve
- a másik, egy megfelelően felkészült, lehetőleg akkreditált minősítő, vizsgáló, tanúsító szervezet, amely értelem szerűen független a gyártótól és pártatlan a termék minősítésének vonatkozásában.

Minél nagyobb szükség van arra, hogy a biztonság, a minőség garantálható legyen az építményt majdan használó fogyasztó, azaz a lakosság számára, annál nagyobb szerepe van a folyamatban a független, a „külső” tanúsító-ellenőrző-vizsgáló szervezetnek.

Hasonló logikai rend érvényesül abban, hogy a mondhatni kisebb jelentőségű szereppel rendelkező termékek esetében pedig egyre nő a gyártó szerepe, bővül feladatköre és felelőssége a megfelelőség-igazolási folyamatban.

A megfelelőség-igazolás történhet tanúsítvánnyal vagy szállítói megfelelőségi nyilatkozattal.

A **megfeleléségi tanúsítvány** dokumentum kibocsátására ún. kijelölt tanúsító szervezetek vannak felhatalmazva.

E szervezetek „kijelölésüket” egy szigorú és folyamatosan felügyelt, egyébként önálló miniszteri rendelet előírásai által szabályozott rendszer szerint nyerik el.

A tanúsítás folyamata - általános esetben – relatíve egyszerű:

- Tanúsítvány kibocsátásakor az adott termék megfelelőség-igazolásának alapjául szolgáló műszaki specifikációk előírásai szerint vizsgálatok történnek. Ezeket akkreditált vizsgálólaboratóriumok végzik. Ezt követően
- a vizsgálatok eredményeit szakemberek értékelik, illetve az üzem és a gyártás folyamatos felügyelete mellett javaslatot tesznek
- a tanúsítvány kiadására.

Adott esetben e dokumentummal lehet egy terméknek a piacra jutnia, és legálisan a piacon maradnia.

A másik dokumentumféleség a **szállítói megfelelőségi nyilatkozat**.

A neve is mutatja, hogy ezt maga a szállító készíti, és csatolja a termékeihez.

E dokumentum megszületésének három módozata van, amelyben az előbb említett elvek szerint a gyártó és a kijelölt vizsgáló, illetve tanúsító szervezet által elvégzett feladatok aránya a termék biztonság-igényessége (kockázati szintje) szerint változik.

Kérem, engedjék meg, hogy külön említést tegyek, a sokak által jól ismert **CE megfelelőségi jelölés**ről.

Az építési terméken CE jelölés csak akkor helyezhető el, ha a megfelelőség igazolása honosított harmonizált szabvány vagy európai műszaki engedély alapján történik. Továbbá a termék megfelel valamennyi rá vonatkozó jogszabályban meghatározott alapvető követelménynek.

A CE jelöléssel jogszerűen ellátott import termékek - elméletileg - korlátozás nélkül hozhatók hazai forgalomba. Szeretnék azonban rámutatni a „jogszerű” jelző fontosságára, ebben a szöveggörnyezetben. Ez alatt az értendő, hogy a CE jelölés feltételének nagyon pontos és részletes kritériumrendszere van. Ez nemcsak a jelölés formai szabályainak betartására vonatkozik, hanem e mellett számos olyan információt is kell tartalmaznia, amely alapvetően igazolja, hogy az adott termék az építési termékdirektívának megfelel-e. Azaz építési célra alkalmazható-e. És még ezen kívül mindazon információt be kell mutatni, amely a felhasználás szempontjából biztos eligazítást ad a tervező, kivitelező és az építési piac valamennyi szereplője számára.

Hangsúlyozottan fel kell hívni a figyelmet arra, hogy e termékek forgalmazásához az esetek többségében ún. kísérő dokumentáció is szükséges. Ebben kell megjelenítenie a CE jelölés alkalmazójának az adott termékre vonatkozó műszaki specifikációban rögzített valamennyi információt, műszaki adatot. A kísérő irat import termék esetében hivatalos fordítási igazolással ellátott magyar nyelvű dokumentum kell legyen.

Egy jogszabály értékét azzal lehet igazán mérni, hogy mennyi valósul meg előírásaiból a gyakorlatban. Nos, nézzük mi a helyzet e szóban forgó rendelettel.

A termék-forgalmazással kapcsolatos, a lakossági igényeket, elvárásokat kielégítő, vevőbarát helyzet kialakulásának és működésének egyik letéteményese a felügyeleti, ellenőrzési jogosultsággal felruházott **Fogyasztóvédelmi Főfelügyelőség** lesz. Ez a szervezet elismerten jól felkészült ellenőri hálózatával, hatósági jogosítványjaiból származó eszközeivel a termék-forgalmazási piac szereplőit segíteni tudja a jogkövető

magatartásban. Rendszeres *piacfelügyeleti* tevékenységgel folyamatosan és hatékonyan lehet ellenőrizni a termékekre vonatkozó megfelelőség-igazolások (a tanúsítványok vagy a szállítói megfelelőségi nyilatkozatok) meglétét, valamint az ezek alapját képező műszaki specifikációkra való hivatkozás megalapozottságát, mind a szállítóknál, mind a felhasználóknál. Reméljük lesz ereje a fogyasztóvédelemnek ezt a rendkívüli jelentőségű feladatot elvégeznie.

Óriási szükség lenne, különösen az építési helyszíneken beépítésre váró, illetve beépített építőanyagok és szerkezetek megfelelőségének ellenőrzése területén a klasszikus *építésfelügyeleti* szervekre. Ezért úgy gondolom, hogy e szervezet működőképessé tétele az egyik közel jövőbeni, nem halasztható feladata az építésügyi irányító főhatóságnak.

Persze nemcsak az ellenőrzések szigorításával és fokozásával lehet előbbre jutni a minőségi kérdésekben, de a rend, a rendezett működés javítása nélkül valószínűleg csak látszólag, adminisztratív módon kerülünk közelebb Európához.

A fogyasztóvédelmi és az építésfelügyeleti szervezetek munkáját, velük szimbiózisban működve tudják segíteni a hazai kijelölt vizsgálólaboratóriumok és tanúsító szervezetek.

Az építési szakterületen ez utóbbi vonatkozásban kiemelt szerep- és feladatkörrel rendelkezik az *Építésügyi Minőségellenőrző Innovációs Kht.*, az ÉMI.

Nyolc szakági és hat területi laboratóriumból álló hálózata a vonatkozó európai jogszabályok előírásai szerint akkreditált a szükséges vizsgálatok elvégzésére. Ez szakmai szempontból annyit jelent, hogy a laboratóriumi hálózat vizsgálati felkészültsége az építési termékek teljes körét átfogja, és a Pécsen, Győrött, Veszprémben, Szegeden, Miskolcon és Debrecenben működő laboratórium által a tevékenység országos lefedettséget, illetve elérhetőséget biztosít.

Az ÉMI Terméktanúsítási Irodája pedig, melynek tevékenysége - szintén a vonatkozó európai jogszabály szerint akkreditált – kijelölt szervezetként végzi tanúsítványkibocsátó tevékenységét.

A szakminisztériumok az ÉMI-t mint „vizsgáló” és mint „tanúsító” szervezetet felterjesztették brüsszeli notifikálásra, illetve javasolták nevesíteni, mint „engedélyező szervezet”-et. Ez a szakmai fórum az első, ahol nagy nyilvánosság előtt bejelenthetem, hogy az ÉMI-t az Unióban notifikálták, az elmúlt héten kapott hivatalos értesítés szerint, *regisztrációs száma: 1415*, és holnaptól e szerint folytathatja tevékenységét a kijelölési területen. Ez megalapozza annak lehetőségét, hogy az ÉMI jogosult legyen nemcsak a hazai építőipari műszaki engedélyek, hanem az európai műszaki engedélyek készítésére is.

A piac már ismeri, hogy a termék-forgalmazást szabályozó joganyagok biztos ismeretével és megfelelő alkalmazásával sok pénzt, sok időt és sok fáradságot lehet megtakarítani. Az is biztos, hogy jelentős előrelépés várható a forgalmazók jogkövető magatartása területén is. Ugyanis, érdekében fog állni minden szállítónak, gyártónak, hogy termékei a megfelelő bizonylatokkal ellátva kerüljenek forgalomba, ezáltal ki tudják szorítani a piacról az ezekkel nem rendelkező termékek kereskedőit. Ez pedig hamarosan azt fogja eredményezni, hogy minőségi termékek fogják uralni a piacot.

A gyakorlat által többszörösen visszaigazolt tény, hogy csak a megfelelő műszaki jellemzőkkel rendelkező, az előírt alkalmazási feltételek ismeretében beépített termékektől várható jó „használati teljesítményű”, hosszú élettartamú, igényes

megjelenésű, vevői elégedettséget kiváltó épület. A jogkövető magatartás ily módon közvetlenül minőségi tényezővé válik.

Az építés színvonalával, az építésminőség jobbításával foglalkozó nemzetközi szervezetekben egyre inkább körvonalazódik egy új intézmény, a „**minősített kivitelező**” intézményének a rendszerbe léptetése. Ennek a lényege az, hogy egy, a szükséges engedélyekkel, ily módon technikai referenciákkal rendelkező építési termék felhasználására, beépítésére csak az arra felkészült és feljogosított kivitelezői szervezet vagy szervezetek által kerülhetne sor.

A felkészítést a termékgazda által szolgáltatott tréning jelentené, melynek tényszerűségét, megbízhatóságát, eredményességét és hatékonyságát egy, a terméket ismerő független, pártatlan szervezet minősítené és igazolná. Ily módon a termékgazda és a kivitelező között nem pusztán „baráti” eredetű, hanem szakmailag megalapozott és kölcsönösen előnyös lenne a kapcsolat.

Egy független szervezet általi minősítés pedig nemcsak bizalmat ébresztene a színvonalas kivitelezést igénylő megrendelők, beruházók körében, de egyúttal garanciát jelentene a termékgazda részére is abban a tekintetben, hogy a terméke adottságai, műszaki jellemzői éppen a „jó kivitelezés” által manifesztálódnak. Ennek az intézménynek a mielőbbi honosítása eredményeképpen korszakos előrelépésre lehetne számítani a hazai kivitelezés színvonalának emelkedésében.

Az előzőekből az is jól érzékelhető, hogy a termék-forgalmazás területén működő jogszabályok egységes értelmezése és értése rendkívül fontos. Ezért kiemelt jelentősége van a **felvilágosító és tájékoztató tevékenység**nek. E munka hatékonysága természetesen később a gyakorlatban, a termék-forgalmazás tényleges szereplői felkészültségében mérhető majd le. Szeretném megemlíteni az ÉMI szolgáltatásait e területen. Az intézet a hatályos műszaki specifikációk naprakész listájának folyamatos publikálásával, illetve az interneten való közzétételével fogja segíteni mind

- a terméket választó tervezők és kivitelezők, mind
- az engedélyező hatóságok, szakhatóságok,
- az ellenőrző felügyeleti szervek, és nincs távol az az idő, amikor
- a beruházásokat finanszírozó bankok, a biztosítók és nem utolsósorban
- az állampolgárok

jól informáltságát.

Mert úgy gondolom, hogy ezen a téren – bár előrelépés érzékelhető, de a magyarországi helyzetkép még e vonatkozásban sem minősíthető 100 %-osan megfelelőnek.

Reménykeltő azonban az, hogy az építési vállalkozók, kereskedők nem csak most kezdenek információhoz jutni.

Ez a remény adjon erőt, lelkiert mindannyiunknak, az építésügyért munkálkodóknak a kezdethez, amely nehéz lesz, a folytatáshoz, a mindennapokban való helytálláshoz, amely nehezebb, de – biztos vagyok benne – eredményes is lesz!

Ehhez kívánok sok sikert Önöknek, a hazai építési vállalkozók közösségének és magunknak!